

e-ISSN: 2148-0494

dergiabant (AİBÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi), Güz 2017, Cilt:5, Sayı:10, 5:189-190

Yazma Eserler Terminolojisi

Süleyman MOLLAİBRAHİMOĞLU

Ensar Neşriyat, İstanbul, 2017, 2. Baskı, 200 sayfa

Sıla İSKEÇELİ*

Birçok araştırmacı ve akademisyenin sosyal, fenni ve diğer alanlar dâhil olmak üzere çalışmalarında el yazması eserlerden referans olarak göstereceği bilgiler mevcuttur. Peki, onlar atıf yaptıkları yazmaların tanıtımında ne derece isabetli olmaktadır? Tanıtımını yapacağımız *Yazma Eserler Terminolojisi*, zamanla yazmalara dair oluşan terim bilimini konu edinmektedir. Bu kitap, yüz on yedi bağımsız koleksiyonu/kütüphaneyi bünyesinde barındıran dünyada yazma kitaplarıyla meşhur Süleymaniye Kütüphanesinde bulunan yüzlerce muazzam el yazması eserin incelenmesi sonucunda meydana gelen, yirmi yıllık birikimin bir ürünüdür.

Kitap, giriş, iki bölüm ve sonuç kısımlarından müteşekkildir.

Yazar, önsözde kitabı yazma amacından ve içeriğinden bahsetmekte, Süleymaniye Kütüphanesi hakkında malumat vermektedir. Süleymaniye Kütüphanesinin barındırdığı koleksiyonları ve dışarıda olup da yine ona bağlı bulunan kütüphaneleri zikretmektedir.

Giriş bölümünde, yazma eserlerin tavsifinde yer alan öğelere değinilmekte, bazı terimlerin tanımları yapılmaktadır. “Bizzat elle yazılan kitap” anlamına gelen yazma bir eseri tanıtacak araştırmacının kütüphane, kitap ve müellif adlarını hangi sırayla yazması gerektiği anlatılmakta, kitabın cildi, süslemesi, kâğıdı, ebadı, boyu, yaprak-satır-sütun sayıları, mürekkebi, cetveli, hattının cinsi, müstensih ve istinsah bilgileri, telif tarihi ile muhtelif kayıtlar üzerinde durulmaktadır. Hat sanatının çeşitlerine ve örneklerine değinilip, yazma bir eserin başında veya sonunda yer alan ifadelerin açıklamaları yer bulmaktadır. Giriş bölümü, yazmalara ait bazı terimlerin tanımları yapılarak sona ermektedir.

Birinci bölümde, yazma eserlerde *müellif* ve *eser* adının belirlenmesine dair hususlar detaylı olarak verilmekte ve bazı tespitler sunulmaktadır. Ayrıca, bu mevzuda kullanılan ifadeler Arapça ve Türkçe okunuşlarıyla ele alınıp çeşitli örnekler takdim edilmekte, müellif veya eser adı belli olmayan yazmalarda izlenmesi gereken yöntemlerden de bahsedilmektedir. “Bir eserin meçhul sayılması hangi durumlarda mümkündür?” sorusunun cevabı aranmaktadır. Son olarak yazmalarda görülen

* Arş. Gör., AİBÜ İlahiyat Fakültesi, Temel İslami Bilimler Bölümü, Tefsir Anabilim Dalı, silaiskeceli@ibu.edu.tr

müellif ve eserlerin yanlış olarak tespitleri konusuna değinilerek bölüm tamamlanmaktadır.

İkinci bölümün yazma eserlere ilişkin terim ve tabirlere yer verildiği görülmektedir. Takrizler/Sunuşlar, yazma eserlerdeki kısaltma işaretleri-misalleri, dipnotların buldukları yerler, fihrist/içindekiler kısmı, bibliyografya, sayfa düzeni ile muhtelif kayıtlardan (ferağ kaydı, mukabele kaydı, kıraat ve semâ kaydı, temellük ve vakıf kaydı) örnekler okuyucuya sunulmaktadır. Telif ve istinsah anlamında kullanılan ifadeler ele alınmakta, müellif ya da müstensih belirsizliğinde neler yapılması gerektiğinden, muammâlı ve ebced hesaplı tarihlerden de bahsedilmektedir. Son olarak nüshayı değerli kılan unsurlar konusuna yer verilerek güvenilirlik açısından nüshaların değer sıralamasının nasıl olması gerektiği, nüsha farklılıklarının nedenleri irdelenmektedir. Bu bölüm bazı fevâid örneklerine değinilerek tamamlanmaktadır. Ayrıca, çeşitli yazma eserlerden aktarılan örneklerle ve tablolarla zenginleştirilen bölüm görsel istifade alanı oluşturulmaktadır.

Sonuç kısmında, yazma eserler üzerinde araştırma yapmak isteyenlerin ön bilgi edinmelerinin zaruri olduğunun altı çizilmektedir. Aksi takdirde yukarıda bahsedilen konularda hataya düşme ihtimalleri söz konusu olacaktır. Bu konuda neler yapılması gerektiği bir özet halinde takdim edilmektedir.

Bibliyografya kısmında hem konuyla ilgili terimler toplanırken istifade edilen kaynaklar hem de bu terimlere ait eserlerin orijinal görsellerinin bulunduğu asıl nüshalar zikredilmektedir.

Tanıtımı yapılan bu kitabın ilk baskısı 2007 yılında yapılmış olup, ikinci baskısı on yıl sonra tekrar okuyucunun nazarına sunulmuştur. Muhteva ve şekline gelince 13,5 x 19,5 boyutlarında olup, kapak kısmı yazmaların sunumu niteliğinde zarif bir tasarımdan oluşmaktadır. Üslup bakımından, haliyle akademik ve sanatsal terimler yer alsa da açıklamaların anlaşılır bir biçimde yapıldığı görülmektedir. Bazı terimler altında tablolar verilerek özet halinde bilgiler sunulmaktadır. Bu kitap, el yazmaları ile ilgilenen araştırmacıların terminolojik bilgiye sahip olmalarının yanında yanlış tespitlerde bulunmaları sebebiyle hataya düşmelerinin de önüne geçilmesi ve eserlerden düzgün bir şekilde istifade edebilmeleri açısından önem arz etmektedir. Konusu itibarıyla ilgili alandaki boşluğu doldurma açısından önem teşkil etmekte olup, ulaşma imkânı açısından müşahade edilemeyecek pek çok eserin görsel olarak takdim edilmesi ile bunlardan edinilen teknik bilgiler verilmektedir. Ayrıca verilen yazma metinlerde ilgili kısımlar ok işaretleriyle gösterilip okumaya kolaylık sunmaktadır. Bu bağlamda yazma eserlerin değerini anlama konusunda bilinçlenmemize ışık tutan bu kitabın her kesimden okuyucu, araştırmacı ve akademisyen için faydalı olacağını umuyoruz.